

Хто заробляє на епідеміях ВІЛ/СНІДу і туберкульозу в Україні

Аналітичний звіт
Хто заробляє на епідеміях ВІЛ/СНІДу
і туберкульозу в Україні

ЮРИДИЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСАДИ

У звіті “Хто заробляє на епідеміях ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в Україні” Центр протидії корупції(ЦПК) висвітлив інформацію, яка зібрана ЦПК в ході своєї діяльності та в порядку реалізації конституційного права на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

ЦПК використовує інформацію, отриману з відкритих загальнодоступних джерел, інформацію, яка вже була оприлюднена і є доступною для ознайомлення і подальшого поширення необмеженому колу осіб або інформацію, отриману в ході офіційного листування з органами державної влади. Відповідно, дана інформація не може вважатися інформацією з обмеженим доступом.

Висновки та судження ЦПК у звіті “Хто заробляє на епідеміях ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в Україні” щодо дій, рішень та бездіяльності посадових осіб органів державної влади та суб’єктів господарювання не є твердженнями про порушення норм чинного законодавства. Такі висновки та судження є оціночними та не підлягають спростуванню. Окрім того, ЦПК не робить жодних висновків про доведеність фактів правопорушень та вини у їх вчиненні.

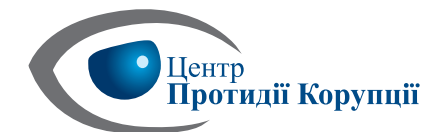
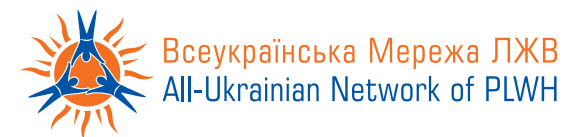
Разом з тим, ЦПК залишає державним установам та суб’єктам господарювання, які згадуються у звіті, можливість надати докази та факти, які б спростовували викладену інформацію та висновки.

Продукція видана в рамках проекту «Через прозору та ефективну систему державних закупівель до порятунку життя тяжкохворих українців» за фінансової підтримки ВБО «Всеукраїнська Мережа ЛЖВ» в рамках реалізації проекту «Побудова життєздатної системи комплексних послуг з профілактики та лікування ВІЛ/СНІДу, догляду та підтримки для уразливих груп та ЛЖВ», підтриманого Глобальним Фондом для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією.

Викладені погляди й точки зору є поглядами й точками зору організації, що видала цю продукцію, й не можуть розглядатися як погляди або точки зору Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією та ВБО «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ».

Глобальний Фонд для боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією не брав участь у схваленні та затвердженні як безпосередньо опублікованого матеріалу, так і висновків, що можуть впливати з нього.

Книга випускається українською та англійською мовою в друкованому та електронному варіантах. Електронну версію видання представлено на сайті ЦПК <http://antac.org.ua/>. У друкованому вигляді книга розповсюджується безкоштовно. ЦПК дозволяє поширювати тексти з посиланням на джерело.

ЗМІСТ

Хто заробляє на епідеміях ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в Україні?	7
Епідемії, які вбивають українців. Поширення ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в Україні	10
Громадський контроль за державними закупівлями – діяльність Центру протидії корупції	12
Ліки на вагу золота. Проблема завищення цін	14
«Тихо сам з собою». Конкуренція між компаніями «групи Багрія»	18
«Гра у піддавки». Імітація конкуренції між ПрАТ “Альба Україна” та ТОВ “Людмила Фарм”	24
«Фарбований лис». Метаморфози державного заводу «Індар»	26
Державне регулювання цін на ліки – зелене світло до надприбутків	28
Як вирішити проблеми?	30
Список скорочень	33
Виноски	34

ХТО ЗАРОБЛЯЄ НА ЕПІДЕМІЯХ ВІЛ/СНІДУ ТА ТУБЕРКУЛЬОЗУ В УКРАЇНІ?

Попередні висновки. Жовтень 2013 року. Київ

Імітація конкуренції, зловживання комерційною таємницею, спекуляція формальними статусами та корупція заважають Україні подолати епідемії ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, які стали загрозою національній безпеці країни. До такого висновку дійшли аналітики Центру протидії корупції (ЦПК) після проведення ретельного моніторингу державних закупівель ліків для хворих на ВІЛ/СНІД та туберкульоз протягом 2013 року.

Відповідно до Конституції України, держава зобов'язана створити умови для ефективного і доступного медичного обслуговування кожному громадянину. Втім, уряд не лише не забезпечує повного фінансування закупівлі життєво важливих ліків проти ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, але за існуючі мізерні ресурси купує ліки дорожче їх ринкової ціни. Заручниками корупції в державних закупівлях ліків стають тисячі важко хворих українців, які без необхідного лікування балансують на межі життя та смерті.

Попри те, що більшість ліків від ВІЛ/СНІДу та туберкульозу виробляють іноземні компанії, ані самі виробники, ані їх офіційні представництва навіть не беруть участі в державних тендерах. Разом з тим, в 2013 році з 6,5 тисяч посередників, які мають в Україні ліцензію на торгівлю медпрепаратами, державні закупівлі препаратів для проведення антиретровірусної терапії (АРТ) освоїло лише 6 компаній, розділивши між собою ринок у 247 млн. грн.

На державних закупівлях ліків проти ВІЛ/СНІДу та туберкульозу немає випадкових переможців. Фірми-прокладки роками діють за відпрацьованими схемами. Вони імітують здорову конкуренцію та отримують надприбутки на багатомільйонних державних замовленнях. Більше того, у більшості випадків отримуючи стовідсоткову передоплату, «компанії-прокладки» часто невчасно постачають державі

ліки, що спричиняє переривання лікування важкохворих пацієнтів та становить небезпеку для їх життя. Експерти ЦПК не розуміють яким чином наведені факти можуть залишатися поза увагою Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ), правоохоронних і контролюючих органів?

У звіті ЦПК детально описує чотири корупційні схеми, через які кошти українських платників податків осідають в приватних кишенях кількох осіб:

1. Розігрування тендерів між компаніями, які контролюються одним фактичним (бенефіціарним) власником;
2. Картельні змови кількох компаній, що належать різним власникам, але погоджують свої дії на торгах;
3. Перетворення державного фармацевтичного заводу «Індар» на посередника, яка купує ліки у оффшорних посередників та постачає їх державі за завищеними цінами;
4. Корупційна діра у вигляді Реєстру оптово-відпускних цін, який замість того, щоб регулювати ціну на ліки, існує для виправдання очевидно завищених цін на державних тендерах.

Масштаби афер з державними закупівлями ліків в Україні можуть вразити навіть досвідчених експертів з протидії корупції. Так, одна з «фірм-немовлят» лише за перші 10 місяців свого існування виграла державні тендери на суму 58 млн. грн. на постачання АРТ та протитуберкульозних препаратів. Інше підприємство, щойно вийшовши на ринок АРТ та туберкульозних ліків, отримало половину коштів, передбачених на державні закупівлі цих ліків (173 млн. грн.).

Якщо найближчим часом ситуація з державними закупівлями ліків не зміниться, це стане смертельним вироком для десятків тисяч хворих на ВІЛ/СНІД та туберкульоз в Україні. Саме тому ЦПК наголошує на необхідності термінового усунення корупційних дір в

законодавстві та створення більш сприятливих умов для громадського контролю за державними закупівлями.

Експерти ЦПК пропонують ряд системних рішень на галузевому, національному та міжнародному рівнях для зменшення цін на ліки в Україні та розширення доступу хворих до лікування, які детально прописані в звіті. Термінові законодавчі зміни включають перегляд системи регулювання цін на ліки, реформування тендерного законодавства та створення публічного реєстру бенефіціарних власників компаній.

Червоною ниткою крізь усі законодавчі зміни має проходити створення більш сприятливих умов для громадського моніторингу і контролю за державними закупівлями. Діяльність ЦПК лише за останні півроку дозволила в 2,5 рази зменшити вартість державних закупівель по окремих ліках та зекономити 1,2 млн. грн. українських платників податків, виділених на закупівлю ліків Державною пенітенціарною службою України (ДПтС). Завдяки зверненням, надісланим юристами ЦПК у співпраці з народними депутатами-членами Глобальної організації парламентарів проти корупції (GORAC),¹ було ініційовано 2 кримінальних провадження і 7 розслідувань і перевірок контролюючими органами закупівель ліків від ВІЛ/СНІДу та туберкульозу. Зогляду на ефективність даного механізму, важливо, щоб національні та міжнародні зацікавлені сторони приділяли увагу громадському контролю за ефективністю використання державних коштів.

Звіт «Хто заробляє на епідеміях ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в Україні» є черговою спробою ЦПК привернути увагу громадськості до зловживань політиків та чиновників МОЗу, правоохоронних та контролюючих органів, до компаній-прокладок та їх бенефіціарних власників. Наша мета – знизити необґрунтовано високі ціни на життєво важливі ліки із збереженням їх якості через усунення напівлегальних схем вививання бюджетних грошей. Пацієнти з діагнозом ВІЛ/СНІД та туберкульоз не повинні платити своїм життям за корупцію в системі державних закупівель та постачання ліків.

Даний звіт містить попередні висновки нашої моніторингової та аналітичної роботи. Тому ми залишаємо запитання у звіті відкритими. Ми сподіваємося почути обґрунтовані відповіді та будемо раді оновити результати звіту, якщо отримаємо від зацікавлених сторін фактичні докази, які спростовують наші попередні висновки.

Забезпечення ліками хворих

ВІЛ/СНІД

Туберкульоз

Смертність від ВІЛ/СНІД

Смертність та лікування

Зі 100% померлих від ВІЛ/СНІД за I півріччя 2013 року

1.

ЕПІДЕМІЇ, ЯКІ ВБИВАЮТЬ УКРАЇНЦІВ. ПОШИРЕННЯ ВІЛ/СНІДУ ТА ТУБЕРКУЛЬОЗУ В УКРАЇНІ

Рівень поширеності ВІЛ/СНІДу в Україні є одним з найвищих в Європі і за різними оцінками становить 0,6-1% від населення країни. За кількістю ВІЛ-позитивних людей Україну випереджає лише Росія.² А за рівнем захворюваності на туберкульоз Україна займає друге місце в Європі, поступаючись лише Росії.³

Офіційна статистика свідчить про те, що станом на 2012-2013 роки в Україні проживає 219,862 ВІЛ-інфікованих і ще 61,749 хворих на туберкульоз, що разом дорівнює населенню таких обласних центрів країни як Житомир, Івано-Франківськ чи Полтава.

Кожен 8-й ВІЛ-інфікований українець помирає. Кожен 3-й ВІЛ-інфікований хворіє на туберкульоз. Епідемія ВІЛ/СНІДу в Україні вступила в концентровану стадію 16 років назад. Відповідно до міжнародних критеріїв, концентрована стадія епідемії ВІЛ характеризується стійким поширенням вірусу на рівні як мінімум 5% принаймні в одній з уразливих груп населення. Попри те, що в останні роки офіційні джерела свідчать про зменшення темпу поширення вірусу, дослідження показують іншу небезпечну тенденцію - активізацію статевого шляху передачі збудника ВІЛ-інфекції. Цей спосіб зараження має повільніше, але більш масове поширення ВІЛ, зокрема серед осіб, що не ведуть ризикованого способу життя. Таким чином епідемія виходить за межі груп ризику і поширюється на благополучні прошарки населення, що суттєво ускладнює стратегії подолання і профілактику ВІЛ/СНІДу.

Епідемія туберкульозу в Україні оголошена з 1995 року. З того часу кількість хворих на туберкульоз збільшилася в 3 рази в порівнянні з до епідеміологічним рівнем захворюваності. Туберкульоз становить серйозну загрозу національній безпеці України. Хвора на туберкульоз особа може заразити 10-15 інших

людей протягом року.

Ключем для подолання обох епідемій є наявність вчасного та якісного лікування вже інфікованих на ВІЛ/СНІД та туберкульоз. Основою цього лікування є безперебійний доступ хворих до якісних життєво необхідних ліків. В Україні повну відповідальність за забезпечення хворих ліками несе держава, оскільки Конституцією гарантується право кожного громадянина на безкоштовне лікування.

Водночас, Україна забезпечує ліками лише 43% ВІЛ-інфікованих та 88,3% хворих на туберкульоз. Однак, навіть придбані державою ліки часто невчасно надходять до хворих, що спричиняє вимушене переривання процесу лікування. Як свідчать статистичні дані, за перші 6 місяців 2013 року, серед усіх померлих, які страждали на ВІЛ та потребували АРТ, на момент смерті 41% отримували лікування і лише 5,7% отримували лікування більше 12 місяців.

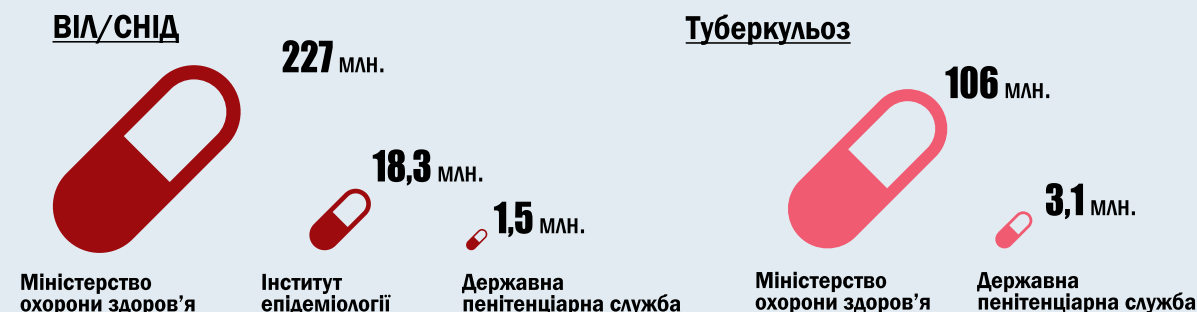
В структурі уряду України за забезпечення хворих ліками відповідає Міністерство охорони здоров'я України. В державному бюджеті на 2013 рік на охорону здоров'я виділено більше 10 млрд. грн. З них на подолання епідемій ВІЛ/СНІДу та туберкульозу виділено відповідно 305 та 175 млн. грн. Безпосередньо на закупівлю ліків виділяється 254 та 158 млн. відповідно. Але цієї суми недостатньо, щоб забезпечити лікування усім хворим на ВІЛ/СНІД та туберкульоз за існуючої системи закупівлі і розподілу ліків державними установами.

Висока поширеність ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в Україні несе підвищену епідеміологічну загрозу для широких верств населення не лише в межах України, а й в сусідніх країнах.

Кошти на лікування в МОЗі

Хто закуповував ліки в 2013 р.

2.

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДЕРЖАВНИМИ ЗАКУПІВЛЯМИ – ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРУПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Держава в особі МОЗу постійно апелює на недофінансування програм з подолання епідемій ВІЛ/СНІДу та туберкульозу з державного бюджету. Втім, на думку Центру Протидії Корупції, більш суттєвою проблемою є неефективне витрачання наявних ресурсів – виділені гроші зникають на етапі закупівель ліків. Як результат, хворі не доотримують життєво важливого лікування, а епідемія залишається загрозою національній безпеці держави. В той же час, гроші осідають в кишенях приватних осіб, які нечесним шляхом заробляють на епідеміях ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в Україні. Таких висновків дійшли експерти ЦПК, детально проаналізувавши державні закупівлі ліків для лікування ВІЛ/СНІДу та туберкульозу.

З початку 2013 року ЦПК ініціював громадський контроль за процесом державних закупівель ліків. Зусилля експертів ЦПК були направлені на проведення моніторингу усіх державних закупівель препаратів для лікування ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, оскарження виявлених порушень та випадків неефективного витрачання коштів, та дослідження структури власності компаній-постачальників ліків. Спільно з народними депутатами з українського відділення ГОРАС експерти ЦПК примусили правоохоронні та контролюючі органи реагувати на порушення.

Юристи ЦПК промоніторили закупівлі ліків державними установами, які відповідають за забезпечення ліками хворих на ВІЛ/СНІД та туберкульоз: Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ), Державна пенітенціарна служба України (ДПтС), ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України» (Інститут епідеміології). Станом на 30 вересня 2013 року ці установи витратили 392 млн. грн, що складає 87% від закладених у бюджет ресурсів на ці потреби у поточному році.

Процедура державних закупівель є публічною і у більшості випадків передбачає такі кроки: оголошення конкурсних торгів, подання пропозицій компаніями, розкриття пропозицій, визначення і оголошення переможця торгів та укладання з ним договору. Основним критерієм привибір переможця є найнижча запропонована ціна. Інформація та підтверджуюча документація про державні закупівлі за рахунок бюджетних коштів публікується на офіційному веб-порталі з питань державних закупівель.

У випадках, коли інформації з відкритих джерел було недостатньо, аналітики ЦПК в партнерстві з народними депутатами направляли запити до фармацевтичних компаній (наприклад, ПрАТ "По виробництву інсулінів "Індар" в Києві, "Abbott Laboratories" в Чикаго тощо) та державних установ. Таким чином вдалося отримати звіт Рахункової Палати.

Юристи ЦПК систематично здійснювали аналіз усіх оприлюднених документів на кожному етапі конкурсних торгів. Всього було проаналізовано 39 державних закупівель ліків.

Паралельно з цим, аналітики ЦПК досліджували структуру власності учасників та переможців конкурсних торгів на закупівлю препаратів для лікування ВІЛ/СНІДу та туберкульозу. Було проаналізовано інформацію з українських та іноземних інформаційно-ресурсних центрів та баз даних, а також матеріали журналістських розслідувань, зокрема порталу «Наші Гроші». Попередні висновки дослідження показали, що більшість закупівель розігруються обмеженим колом компаній, які часто перебувають у змові між собою. Окрім того виявлено ряд фактів, які можуть свідчити про те, що державні установи сприяють такій недобросовісній конкуренції.

Наприклад, в лютому 2013 року МОЗ оголосив конкурс на дві закупівлі антиретровірусних препаратів: на 63 млн. та 171 млн. грн. Всупереч

закону, документація з переліком вимог до пропозицій учасників не була оприлюднена на веб-порталі з питань державних закупівель. Це може свідчити про спробу приховати від громадськості та зацікавлених учасників детальну інформацію про тендер. Ситуацію вдалося виправити лише після ініціювання ЦПК в партнерстві з народним депутатом відкритого листа до МОЗу з вимогою усунути порушення.

Також експерти ЦПК виявили дискримінаційні вимоги в умовах тендерних торгів. Зокрема, в лютому 2013 року Інститут епідеміології планував закуповувати препарати в окремих формах випуску (виключно таблетки або капсули), незважаючи на наявність лікарських препаратів альтернативних форм випуску. Експерти ЦПК припускають, що такі дії Інститут епідеміології були спробою допустити до конкурсу лише заздалегідь визначених учасників і обмежити конкуренцію на торгах. Однак, за результатами звернень ініційованих ЦПК спільно з народними депутатами, вдалося усунути порушення.

Ще один вид обмеження конкуренції на трюгах, який виявили експерти ЦПК, – об'єднання закупівлі різних препаратів в один лот, як це здійснює ДПтС. Таке об'єднання унеможливає участь виробників та посередників, які мають доступ не до усіх препаратів, оголошених в конкурсі.

Окрім того, за результатами моніторингу було виявлено ряд системних проблем, в тому числі картельні змови та завищення цін на конкурсних торгах.

За фактом виявлених порушень закону або наявності підстав сумніватися в доброчесності державної закупівлі, ЦПК в партнерстві з народними депутатами-членами ГОРАС направив понад 60 звернень до контролюючих та правоохоронних органів: Державної фінансової інспекції України, Антимонопольного комітету України, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Генеральної прокуратури України. Додатково, юристи Центру надіслали 37 інформаційних запитів до фармацевтичних кампаній, державних установ, які здійснюють закупівлю ліків, а також до контролюючих органів.

В процесі моніторингу ЦПК ідентифікував дві найважливіші та взаємопов'язані між собою проблеми у сфері державних закупівель антиретровірусних та протитуберкульозних препаратів. Більшість закупівель лікарських засобів здійснюється за завищеними цінами при фактично відсутній конкуренції та змові учасників торгів.

Проблема закупівлі ліків держустановами за завищеними цінами вже тривалий час є актуальною для України. Ціни на окремі препарати, які закуповував МОЗ протягом 2012 року, були на 150-300% вищі, ніж ціни на аналогічні препарати, закуплені пацієнтськими організаціями (наприклад, Всеукраїнська благодійна організація "Всеукраїнська мережа ЛЖВ"). Встановлено, що з 174 млн. грн, витрачених на державні закупівлі ліків в 2012 році, переплачено більше 39 млн. грн. У 2013 році із 58 млн. грн переплачено понад 15 млн. грн.

Важливою є та обставина, що пацієнтські організації в Україні закуповують лише окремі види препаратів, тому на сьогоднішній день відсутня можливість для порівняння закупівельних цін державних установ на всі позиції антиретровірусних та протитуберкульозних лікарських засобів. Однак, вже встановлені факти переплат дають підстави припускати, що закупівельні ціни на інші види препаратів також вищі ринкових.

Однією з причин завищення цін на державних закупівлях є відсутність конкуренції. Коло переможців торгів за усіма щорічними процедурами закупівель АРТ препаратів зводиться лише до 6 компаній, між якими фактично поділено ринок у 247 млн. грн. А закупівлі протитуберкульозних препаратів загальною вартістю у 109 млн. грн розділили між собою 8 компаній. Наведена ситуація є неприпустимою за умови наявності на ринку лікарських засобів України 6,5 тисяч суб'єктів

господарювання, які мають ліцензію на оптову та роздрібну торгівлю ліками. Участь у процедурах закупівель такого обмеженого кола компаній дозволяє їм контролювати ціни на ліки, які державні установи закуповують за гроші українських платників податків.

В той же час, попри те, що ліцензію на виробництво ліків в Україні мають 116 фармацевтичних підприємств, серед переможців та учасників торгів фактично відсутні виробники ліків. Національні компанії-виробники ліків не отримали жодної перемоги на торгах АРТ препаратів, а доля перемог 3 українських виробників на протитуберкульозних препаратах склала лише 9% від усіх закупівель МОЗ у поточному році.

Більшість ліків, які закуповуються державними установами для лікування ВІЛ/СНІДу та туберкульозу виробляються іноземними компаніями. Разом з тим, жоден з цих виробників або їхні офіційні представництва не беруть участь у державних торгах в Україні безпосередньо. Їх відлякує надмірна зарегульованість тендерних процедур та ризик бути втягненими в корупційні ігри, що тягне за собою міжнародні санкції та псування ділової репутації. Тому іноземним виробникам набагато простіше продавати ліки посередникам ("компаніям-прокладкам"), які орієнтуються в особливостях ведення локального бізнесу, спеціалізуються у виграванні державних тендерів та можуть підготувати об'ємний пакет тендерних документів українською мовою.

«Компанії - прокладки», контролюючи ринок державних закупівель, забезпечують надприбутки своїм фактичним власникам. З метою перемоги на торгах вони забезпечують собі наявність підставного учасника-конкурента з вищою ціною або «конкурують» між собою. Таким чином, переможці конкурсних торгів за кожним лотом заздалегідь відомі.

Експерти ЦПК виділили чотири умовні схеми поведінки компаній у торгах, що застосовуються ними з метою гарантованого забезпечення собі перемоги:

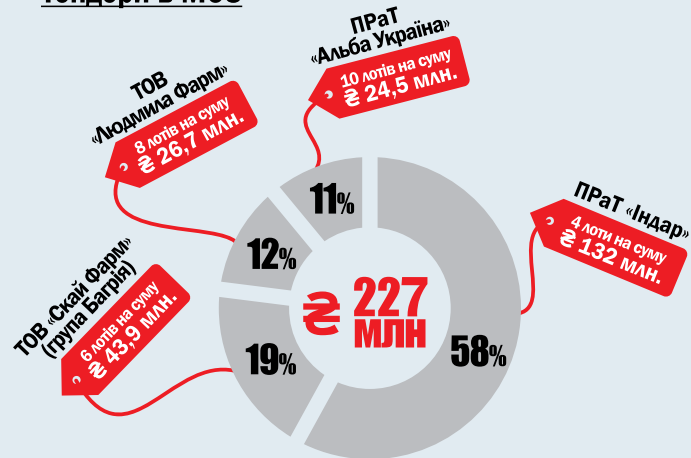
1. конкуренція між компаніями, що контролюються одним фактичним (бенефіціарним) власником та зареєстровані на підставних осіб;
2. попередня змова компаній, які конкурують між собою, завчасно розділяючи перемоги за різними лотами, що інакше називається картельною змовою;
3. спекуляція статусом «виробника» компанією, яка фактично є «посередником-прокладкою»;
4. внесення завідомо високих цін на ліки в Реєстр оптово-відпускних цін (Реєстр), який замість регулювання вартості закупівель виконує функцію покриття завищених цін на державних тендерах.

Детальніше кожна з цих схем описана в наступних розділах.

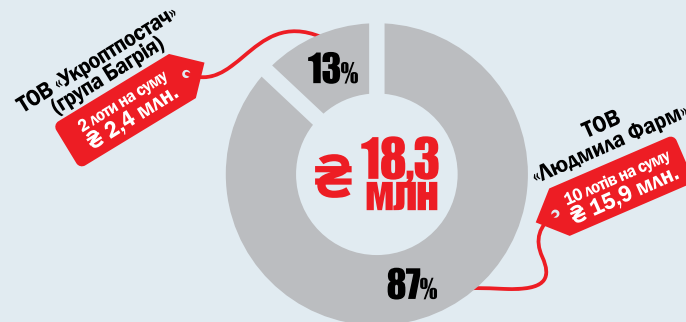
Тендерні пріоритети

при держзакупівлях ліків проти ВІЛ/СНІД

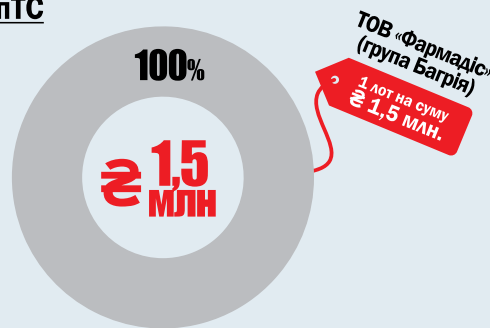
Тендери в МОЗ

Тендери в Інституті епідеміології

Тендери в ДпТС

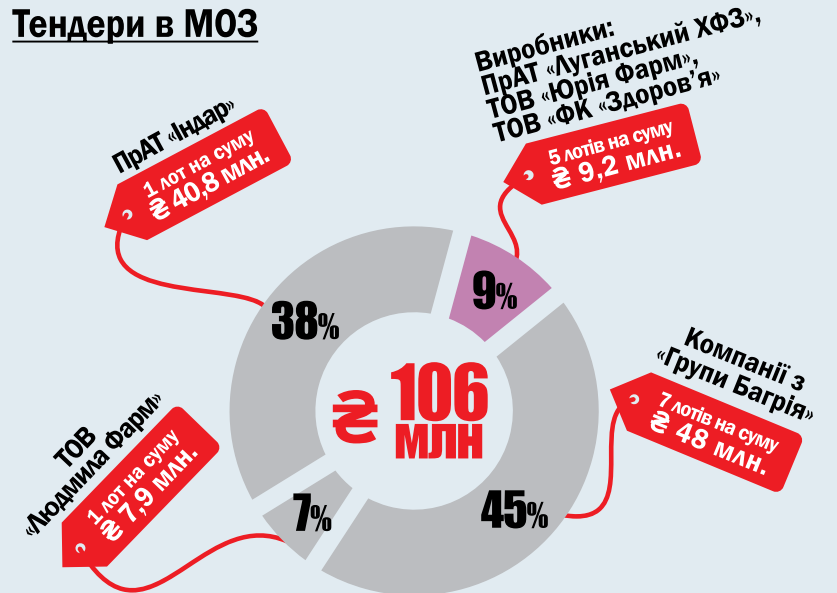

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я
ДпТС – Державна пенітенціарна служба
Інститут епідеміології – ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб
ім. Л.В. Громашевського НАМН України»
ПрАТ «Індар» – ПрАТ «По виробництву інсулінів «Індар»

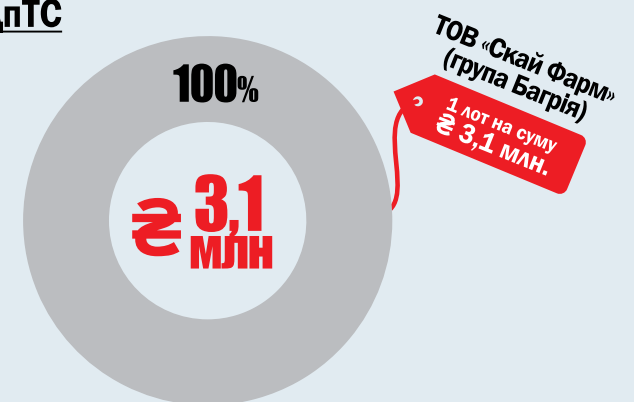
Тендерні пріоритети

при держзакупівлях ліків проти туберкульозу

Тендери в МОЗ

Тендери в ДпТС

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я
ДпТС – Державна пенітенціарна служба
Інститут епідеміології – ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб
ім. Л.В. Громашевського НАМН України»
ПрАТ «Індар» – ПрАТ «По виробництву інсулінів «Індар»

«ТИХО САМ З СОБОЮ». КОНКУРЕНЦІЯ МІЖ КОМПАНІЯМИ «ГРУПИ БАГРІЯ»

Серед переможців тендерів на АРТ препарати 19,4% закупівель виграла компанії ТОВ «Укроптпостач», ТОВ «СкайФарм» та ТОВ «Фармадіс» на суму 48 млн. грн. Ці ж компанії отримали майже половину (47%) коштів, витрачених державою на закупівлю протитуберкульозних препаратів, загальною сумою 51 млн. грн.

Результати розслідування експертів ЦПК дають підстави припускати, що контроль над цими фірмизводиться до однієї особи – Петра Багрія, який паралельно займає посаду Президента асоціації «Виробники ліків України» та є членом Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України.

Петро Багрій та контрольовані ним компанії фігурують у скандальному звіті, підготовленому В.І. Коновалюком за дорученням Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я 2008 року (далі «Звіт Коновалюка»). Вказаний звіт детально описує, як у 2005-2007 роках було відмито майже половину коштів українських платників податків, передбачених на охорону здоров'я. Підконтрольні Багрію компанії чітко координували свою діяльність та мали узгоджений спільний план дій під час проведення державних закупівель медпрепаратів. Як результат, ціни на протитуберкульозні препарати були в середньому завищені в 2-3 рази, а в окремих випадках – в 20-22 рази в порівнянні з цінами на аналогічні препарати в сусідніх з Україною країнах.

З 2008 року ситуація практично не змінилася: фірми Багрія продовжують вигравати тендери МОЗу, Інституту епідеміології та ДПтСпо АРТ та протитуберкульозних препаратах, утримуючи завищені ціни на ліки. Змінилися лише назви підставних компаній, які Петро Багрій використовує для отримання державних замовлень.

Розслідування експертів Центру протидії корупції, факти, наведені в «Звіті Коновалюка» та численні журналістські розслідування дають підстави припускати, що відносно нові на фармринку компанії ТОВ «Фармадіс», ТОВ «Укроптпостач» та ТОВ «СкайФарм», зареєстровані у 2010-2012 роках, контролюються Петром Багрієм. Зокрема, вони пов'язані з фірмами, які фігурували у «Звіті Коновалюка» 2008 року як підконтрольні Багрію: ПрАТ «Ганза», ТОВ «Фармацевтичні препарати регіонів» та ТОВ «Сумська аптечна компанія».

ТОВ «Фармадіс» має ідентичний телефон з ПрАТ «Ганза», яка була заснована безпосередньо Петром Багрієм в 1991 році. Більш того, засновником «Фармадісу» є Сергій Сіора, який у свій час був одним з учасників ТОВ «Сумська аптечна компанія», засновником якої до 2006 року було ПрАТ «Ганза». В 2013 році з 14 лотів на закупівлю протитуберкульозних препаратів МОЗу 4 виграв «Фармадіс» виключно у конкуренції з іншою компанією групи – «Укроптпостачем».

ТОВ «Укроптпостач», заснована 17 січня 2011 року, до квітня 2012 року була зареєстрована за адресою вул. Кіровоградська, 100-б в Києві, де у свій час були прописані й інші компанії групи, зокрема, ТОВ «Люм'єр-Фарма» та ТОВ «Фармацевтичні препарати регіонів». Компанія активно вигравала тендери з березня 2012 року і до вересня 2013. За півтора роки вона виграла державних тендерів на суму 213 млн. грн. Конкурує «Укроптпостач» виключно з іншими компаніями «групи Багрія», зокрема, з «Фармадісом».

ТОВ «СкайФарм» заснована громадянином Росії Кузьміном Л. О. у вересні 2012 року і має статутний капітал 100 тис. грн. За рік свого існування компанія виграла державних тендерів на 74 млн. грн., з яких 58 млн. – препарати для хворих на ВІЛ/СНІД та туберкульоз. «СкайФарм»

взяв участь у конкурсі по 9 лотах АРТ та протитуберкульозних препаратах, і виграв їх усі. Причому незмінним конкурентом «СкайФарма» по усіх лотах була інша компанія «групи Багрія» ТОВ «Фармадіс».

У багатьох випадках «компанії-прокладки» Багрія подаються на державні торги з ліками «виробництва» іншої його фірми ТОВ «Люм'єрФарма». За українським законодавством виробником лікарських засобів може визнаватися і компанія, яка здійснює лише перепакування готової продукції. Саме такою компанією є «Люм'єрФарма». На сайті компанії зазначається, що вона надає послуги пакування та переупакування лікарських препаратів, а одним з основних її партнерів є ПрАТ «Ганза». Окрім того, станом на 18 вересня 2013 року «Люм'єрФарма» має спільну адресу з іншими компаніями «групи Багрія», наприклад, ПрАТ «Ганза» та ТОВ «Фармацевтичні препарати регіонів».

Три зазначені вище компанії вирвалися в лідери постачальників державі протитуберкульозних та АРТ препаратів практично одразу після свого створення. При цьому компанії не є виробниками ліків, а конкурують вони переважно лише між собою. Роль другого учасника формальна – він потрібен, щоб відповідно до українського законодавства тендер відбувся. Але про яку чесну конкуренцію може йти мова, якщо бенефіціарним власником конкурентів є одна фізична особа?

За цих умов відомі національні та світові виробники ліків залишаються за бортом державних закупівель, а кошти українських платників податків через корупційні схеми осідають у кишенях малого кола визначених осіб.

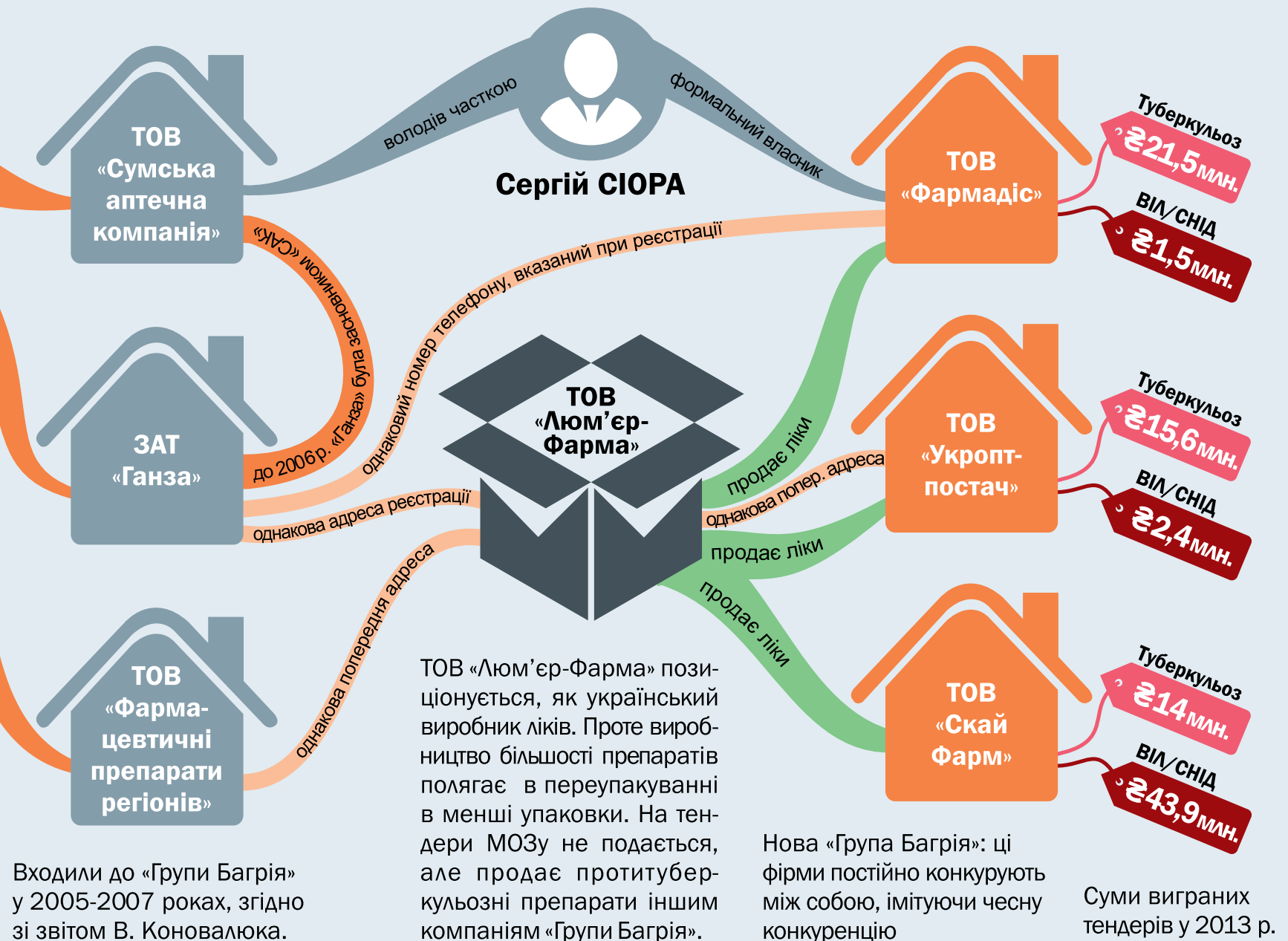
«Група Багрія»: псевдоконкуренти на держзакупівлях

Контролював
у 2005-2007 рр.

Петро БАГРІЙ

Президент Асоціації «Виробники ліків України», фігурує у звіті В. Коновалюка (підготовленому за дорученням Комітету ВРУ з питань охорони здоров'я у 2008 році), де детально описано, як у 2005-2007 роках було відмито майже половину бюджетних коштів, передбачених на охорону здоров'я.

Гра на торгах

компаній «групи Багрія»

Скай Фарм,
ТОВ

Фармадіс,
ТОВ

Укрпостач,
ТОВ

Три компанії-клони, що контролюються Петром Багієм, постійно беруть участь у державних торгах на поставку ліків. Створюючи видимість конкуренції, вони розігрують між собою частину лотів.

Ліки проти ВІЛ/СНІД (антиретровірусні препарати)

Тендери в МОЗ

Тендери в ДПтС

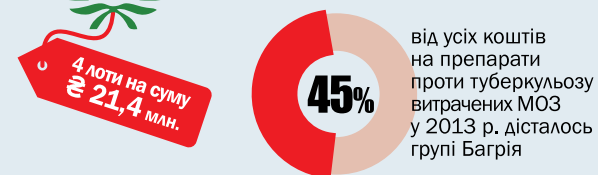

Тендери в Інституті епідеміології

Ліки проти туберкульозу

Тендери в МОЗ

Тендери в ДПтС

5.

«ГРА У ПІДДАВКИ». ІМІТАЦІЯ КОНКУРЕНЦІЇ МІЖ ПРАТ «АЛЬБА УКРАЇНА» ТА ТОВ «ЛЮДМИЛА ФАРМ»

До списку фаворитів державних тендерів на закупівлю АРТ та протитуберкульозних препаратів входять ПрАТ «Альба Україна» та ТОВ «Людмила Фарм». Цього року вони виграли державних замовлень по АРТ на суму 67 млн. грн., що становить 27% від усіх державних закупівель АРТ. По протитуберкульозних препаратах сума поставок складає 8 млн. грн. або 7% від вартості усіх закупівель.

Експерти ЦПК виявили кілька закономірностей в державних торгах, в яких фігурують «Альба Україна» та «Людмила Фарм». По-перше, на більшість тендерів, в яких беруть участь «Альба Україна» або «Людмила Фарм» заходять лише 2 фірми, тобто мінімальна кількість учасників необхідних для дотримання формальних вимог законодавства. По-друге, в усіх державних торгах, в яких «Альба Україна» бере участь, вона конкурує винятково з «Людмилою Фарм». По-третє, у випадках, коли «Людмила Фарм» конкурує з третьою фірмою (наприклад, ТОВ «БАДМ», ТОВ «Медфармкомцентр» та ТОВ «Апофарм»), усі перемоги отримує «Людмила Фарм». По-четверте, здебільшого різниця ціни на ліки між цими «конкурентами» коливається в діапазоні 1% або від 1 до 20 копійок за одиницю товару.

На думку експертів ЦПК, схема розподілу ринку за попередньою змовою між «Альба Україна» та «Людмилою Фарм» існує не перший рік. До 2011 року «Альба Україна» систематично розігрувала державні тендери з «БАДМ». Антимонопольний комітет вже штрафував їх в 2011 році за антиконкурентні узгоджені дії на державних тендерах. Власниками «Альба Україна» та «БАДМ» є кіпрські офшори, які тривалий час були зареєстровані в одній будівлі. Так, «Альба Україна» є власністю кіпрської компанії «LaonalInvestmentsLimited», 85% якої належить чотирьом студентським друзям Роману Єфименку, Володимирі Чумелю, Володимирі Джусу і народному депутату Володимирі Дудці. А 100% дніпропетровської ТОВ «БАДМ» володіє кіпрська «LiorcolInvestmentsLimited».

Після викриття змови між «БАДМ» та «Альба Україна» Антимонопольним комітетом, остання розширила коло «партнерів по тендерах». З 2011 року серед «конкурентів» «Альба Україна» з'явилася ТОВ «Людмила Фарм», яка належить брату та сестрі Костянтину Грошеву та Олені Мироновій. Натомість, «БАДМ» почав використовуватися як «технічний конкурент» для «Людмили Фарм».

Експерти ЦПК припускають, що інші «конкуренти» «Людмили Фарм» теж виконують суто формальну роль. Серед них ТОВ «Медфармкомцентр», що контролюється швейцарською офшоркою «PALMA GROUP SA». Право абсолютного підпису в PALMA GROUP належить номінальному директору Франсуа Зурхеру (FrancoisZurcher), який разом з тим працював та працює в 63 інших компаніях.

Отже, дані компанії, хоча належать різним власникам, здобувають собі перемогу на торгах систематично конкуруючи між собою або забезпечуючи собі наявність номінального конкурента. Вочевидь, вони узгоджують участь в державних тендерах та ділять ринок заздалегідь. За визначенням Європейської комісії, такі дії є явними ознаками картельної змови. Картелем є група виробників однієї галузі, незалежних між собою, які мають домовленість щодо цінової політики та розподілу ринку. Метою таких узгоджених дій є збільшення прибутку індивідуальних осіб шляхом послаблення конкуренції.

Картельні змови на торгах, які відбулися за мовчазної згоди МОЗу, контролюючих та правоохоронних органів, дозволили двом компаніям - посередникам контролювати частину ринку державних закупівель ліків. Така імітація конкуренції спричиняє не лише значне завищення цін на життєво важливі ліки, але і впливає на їх якість та терміни поставки до кінцевого споживача - пацієнта.

Картельна змова між ПрАТ «Альба Україна» та ТОВ «Людмила Фарм»

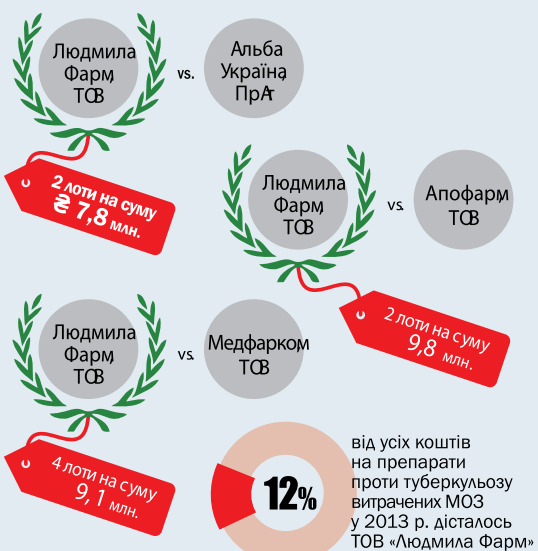
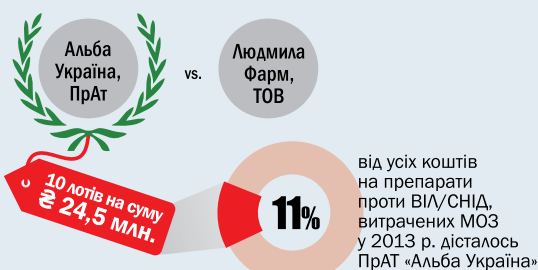
Альба
Україна,
ПрАТ

Людмила
Фарм,
ТОВ

Експерти ЦПК виявили кілька закономірностей в державних торгах, в яких фігурують «Альба Україна» та «Людмила Фарм». На більшість тендерів, в яких беруть участь «Альба Україна» або «Людмила Фарм» заходять лише 2 фірми, тобто мінімальна кількість учасників. В усіх тендерах, в яких «Альба Україна» бере участь, вона конкурує винятково з «Людмилою Фарм». У випадках, коли «Людмила Фарм» конкурує з третьою фірмою, усі перемоги отримує «Людмила Фарм». Здебільшого різниця ціни на ліки між цими «конкурентами» коливається в діапазоні 1% або від 1 до 20 копійок за одиницю товару.

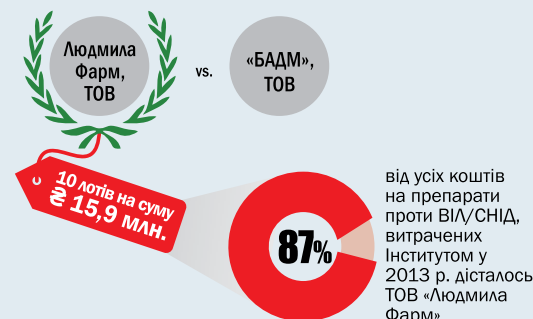
Ліки проти ВІЛ/СНІД (антиретровірусні препарати)

Тендери в МОЗ

Ліки проти ВІЛ/СНІД (антиретровірусні препарати)

Тендери в Інституті епідеміології

Ліки проти туберкульозу

Тендери в МОЗ

«ФАРБОВАНИЙ ЛИС». МЕТАМОРФОЗИ ДЕРЖАВНОГО ЗАВОДУ «ІНДАР»

За даним офіційного порталу державних закупівель, найбільше заробляє на продажу державі лікарських засобів для лікування ВІЛ/СНІДу та туберкульозу ПрАТ «По виробництву інсулінів «Індар».

Компанія вперше вийшла на ринок з препаратами для лікування ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в 2013 році і одразу зірвала джекпот. На державних закупівлях МОЗу вона виграла поставки АРТ на суму майже 132 млн. грн. (58% витрачених МОЗом коштів на АРТ) та поставки протитуберкульозних препаратів на суму 41 млн. грн. (38% від витрачених МОЗом коштів на протитуберкульозні засоби).

Підприємство «Індар» було створено в 1997 році на базі свиноферми виключно задля виробництва доступного і дешевого інсуліну на основі місцевої сировини. Втім, в 2012 році «Індар» почав вигравати тендери МОЗу на поставки нових, не характерних для заводу, препаратів, а у 2013 році список поповнився АРТ-препаратами та ліками проти туберкульозу. Цей процес супроводжувався кількома публічними заявами директора «Індару» Л.Вишневської про розширення виробництва ліків на заводі, в тому числі локалізацію виробництва АРТ-препаратів американської корпорації «Abbott Laboratories». За словами Л. Вишневської, виробництво АРТ в Україні дозволить поступово зменшити вартість ліків проти ВІЛ/СНІДу на 40%. Пані Вишневська публічно заявляла про успішне проходження на заводі інспекції від «Abbott Laboratories», однак цю інформацію офіційно ні керівництво «Індар», ні керівництво «Abbott Laboratories» в Чикаго не підтвердило.

Обидва твердження Вишневської викликають великі сумніви. По-перше, виходячи з інформації розміщеної у Державному реєстрі лікарських засобів України, «Індар» не є виробником жодного з препаратів, закупленого Міністерством охорони здоров'я України. З метою з'ясувати чи має завод «Індар» власні

виробничі потужності» для виробництва АРТ препаратів, про що він заявляє в медіа, юристи ЦПК в партнерстві з віце-президентом українського відділення ГОРАС нардепом Лесею Оробець надіслали депутатське звернення до Вишневської. Втім, директор «Індару» проігнорувала прохання депутата надати список вироблених на заводі препаратів, які постачаються МОЗу. За даним фактом розпочато кримінальне провадження, що передбачає покарання до трьох років обмеження волі. По-друге, в порівнянні з минулим роком ціна АРТ-препарату «Алувіа», який почав постачати «Індар», знизилася лише на півкопійки або 0,12%. Тобто розмови про суттєве зниження вартості АРТ є явним перебільшенням.

Окрім того, чимало підводного каміння можна знайти в структурі власності «Індару» та в зв'язках його посадових осіб з представниками МОЗу. ПрАТ «Індар» є приватним господарським товариством, 70,7% акцій якого належать державному акціонерному товариству «Укрмедпром», а «Укрмедпром» входить в структуру МОЗу. Але на цьому інтрига зі зв'язком «Індару» та МОЗу не закінчується.

Комітет конкурсних торгів МОЗу з березня 2012 року очолює заступник міністра охорони здоров'я Роман Богачов, який за сумісництвом (відповідно до наказу про розподіл службових обов'язків) контролює та координує діяльність «Укрмедпрому». Очолює «Укрмедпром» Дмитро Політико, однокурсник та близький товариш Богачова. Він же є членом Наглядової Ради «Індару» та, відповідно, має доступ до внутрішніх документів заводу. Зв'язок між Богачовим і Політико створює сприятливі умови для зливання інформації з МОЗу в «Індар» та узгодження їх дій на державних торгах.

На підтвердження цього наведемо декілька яскравих фактів. По-перше, «Індар» почав брати участь і вигравати в конкурсних торгах МОЗу з

червня 2012 року – невдовзі після призначення на посаду Богачова. По-друге, «Індар» виграв усі без виключення тендери, в яких бере участь. По-третє, під час закупівель тест-смужок для глюкометрів в 2012 році «Індар» уклав договір про постачання цих медичних препаратів з британською офшоркою з ознаками фіктивності «Altona» в день оголошення конкурсу – тобто задовго до подачі тендерної документації учасниками і визначення переможця. Прикметним є те, що договір між «Індаром» і «Altona» був складений на таку ж суму і кількість тест-смужок, що значилася в оголошенні МОЗу.

Отже, сама структура власності ПрАТ «Індар» і пов'язаність посадових осіб «Індару» та МОЗу дають підстави припускати наявність можливого доступу заводу до конфіденційної інформації щодо тендерів МОЗу. Такий конфлікт інтересів нівелює основоположні засади проведення державних закупівель, які мають ґрунтуватися на доброчесній конкуренції.

Нарешті, «Індар», як і більшість інших компаній-переможців тендерів МОЗу, бере участь в конкурсних торгах далеко не з випадковими «конкурентами». По 2 з 6 лотів «Індар» конкурував з пов'язаним з ним ТОВ «МВВ Інструментс». Антимонопольний комітет розпочав розслідування змови між ними після оскарження юристів ЦПК та народних депутатів.

Описані вище факти дають підстави припускати, що «Індар» замість того, щоб впроваджувати виробництво вітчизняних ліків та здешевлювати їх вартість для українських пацієнтів, спекулює своїм статусом виробника, використовує неформальні зв'язки з посадовими особами МОЗу та бере участь в картельних змовах, спотворюючи конкуренцію на торгах. Зароблений сумнівним чином прибуток від багатомільйонних контрактів з МОЗом виводиться за межі країни на рахунки іноземних офшорів зі складною корпоративною структурою, яка дозволяє приховати справжнього власника. Таким чином, підприємство з державною часткою власності, яке в 2013 році стало основним постачальником АРТ та протитуберкульозних препаратів державі, може повільно перетворитися на «прокладку» для відмивання грошей українських платників податків.

В Україні, здавалося б, створені усі умови для зниження цін на ліки, які закуповує держава. По-перше, операції з поставки лікарських засобів звільненні від сплати ПДВ. По-друге, з метою регулювання цін на ліки, що закуповує держава за кошти українських платників податків, створений Реєстр оптово-відпускних цін (Реєстр).

Даний Реєстр покликаний фіксувати верхню межу цін на ліки. Проте недосконала система декларування вартості ліків дозволяє власникам реєстраційних посвідчень на медичні препарати свідомо завищувати ціни в Реєстрі.

Суть схеми зі зловживанням Реєстром полягає в тому, що власники реєстраційних посвідчень в змові з керівництвом МОЗу декларують завищені ціни. Далі вони вказують ці завищені ціни в тендерних пропозиціях і ділять різницю між собою – припускають експерти ЦПК.

Як же формується ціна в Реєстрі? Виробник ліків або ж його представник в Україні отримує реєстраційне посвідчення на ліки в Держліксслужбі, яка підпорядкована МОЗ. Далі власник посвідчення надсилає в МОЗ заяву про декларування оптово-відпускної ціни відповідно до встановленої формули. Формула для ліків національного та іноземного виробництва відрізняється.

Для імпортованих ліків формула базується на митній вартості препарату згідно з митною декларацією, яка видається компанії під час ввезення препарату на територію України. Саму копію митної декларації не потрібно надавати МОЗу. Митні декларації є закритою інформацією, доступ до якої має лише Міністерство доходів та зборів України.

У звіті Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України виявлено, що з метою завищення митної вартості ліків часто використовуються офшорки. Українські «компанії-прокладки»

проводять фіктивні бізнес-транзакції закордоном між кількома офшорними іноземними компаніями. При цьому рух ліків між країнами здійснюється на папері, а де-факто ліки від виробника прямують відразу в Україну, проте вже за ціною в кілька разів вищою. Зважаючи на пільговий режим оподаткування, імпортери, завищуючи митну вартість лікарських засобів та виробів медичного призначення, отримують можливість для тіньового виведення коштів за межі держави та штучної мінімізації власних податкових зобов'язань. Прибуток же осідає в кишенях бенефіціарних (фактичних) власників «компаній-прокладок» та офшорок.

Для ліків національного виробництва методологія формування ціни в Реєстрі має ще менш об'єктивний характер. Компанія-власник реєстраційного посвідчення повинна подати разом з заявою в МОЗ ціну на лікарський засіб, за яку ця компанія здійснює оптовий продаж препарату усім постачальникам. Підтверджуючі документи щодо оптової ціни препаратів не вимагає МОЗ та, попри наявність відповідних повноважень, не перевіряє Державна інспекція з контролю за цінами (Держцінінспекція).

Центр протидії корупції неодноразово звертався до Держцінінспекції з проханням розпочати перевірку завищення цін в Реєстрі, однак у відповідь отримував повідомлення про неможливість здійснення такої перевірки, адже законодавством не передбачена наявність економічного розрахунку вартості ліків. Фактично, вітчизняні виробники можуть необґрунтовано завищувати ціни на будь-які препарати. З пропозиціями введення обов'язкового економічного розрахунку цін Держцінінспекція неодноразово зверталася до МОЗу, проте безрезультатно. Водночас, Антимонопольний комітет України, до якого експерти ЦПК звернулися з описом проблеми, також підтвердив завищення цін в Реєстрі та повідомив про здійснення роботи з врегулювання

ціноутворення. Разом з тим, залишається невідомим, коли будуть вживатися конкретні заходи та в чому полягатиме їх суть.

Подекуди, наявність нижчих референтних цін на АРТ та протитуберкульозні препарати та тиск громадськості і контролюючих органів змушують державні установи закуповувати ліки за нижчою вартістю, ніж вони задекларували у Реєстрі цін.

Успішним прикладом впливу громадськості на зменшення закупівельної ціни ліків за кошти платників податків є нещодавня ситуація з тендером ДПтС. В квітні 2013 року ДПтС оголосила відкритий тендер на придбання препаратів антиретровірусної терапії, протитуберкульозних ліків та основних антисептичних засобів на суму 5,8 млн. грн. Аналіз Центру протидії корупції показав, що очікувана вартість цієї закупки на 20% перевищувала ціни у відповідних закупівлях МОЗ, і в два рази перевищувала ціни аналогічних закупівель благодійних організацій. Після звернення ЦПК в партнерстві з народними депутатами, ДПтС відмінив тендер та оголосив наново. У новому тендері взяли участь ті самі компанії, що правда запропонувавши за аналогічний обсяг ліків загальну вартість на 1,2 млн. нижчу.

Фактично, Реєстр перетворився на легальний інструмент покриття корупції та завищення цін на ринку лікарських засобів, що закуповуються МОЗом та іншими державними установами. А економити кошти платників податків допомагають не Реєстр чи втручання контролюючих та правоохоронних органів, а публічний тиск громадських організацій у партнерстві з народними депутатами.

В країнах з державною системою охорони здоров'я, де ліки закуповують державні установи, зниження цін на життєво важливі ліки можливе за наявності політичної волі. Втім, в країнах, де корупція є правилом, а не винятком, про політичну волю немає й мови. Тут процвітає розподіл ринку державних закупівель ліків між кількома наближеними до МОЗу компаніями, картельні змови та імітація конкуренції, спекуляція статусом виробника, виведення коштів платників податків в офшори та маніпуляції з необ'єктивним реєстром оптово-відпускних цін. Заручниками такої ситуації є тисячі тяжкохворих українців, які балансують на межі життя і смерті, не отримуючи необхідного лікування.

За таких умов єдиним способом запуску імунної системи держави є постійний громадський, журналістський та парламентський контроль за державним закупівлями, а також внесення системних змін до законодавства. Громадський контроль та адвокатування законодавчих змін перебувають у щоденному фокусі Центру протидії корупції та ініційованого ним українського відділення Глобальної організації парламентарів проти корупції (GOPAC).

Проаналізувавши найбільш типові корупційні схеми в державних закупівлях лікарських засобів, експерти ЦПК ідентифікували зміни, які необхідно впровадити на трьох рівнях: галузевому, національному та міжнародному.

На галузевому рівні варто, перш за все, змінити систему регулювання цін на ліки. Наразі єдиним регулятором вартості закупівель є Реєстр оптово-відпускних цін на ліки, який проявив свою повну нікчемність. Відповідно, дана сфера потребує розробки нового механізму регулювання економічно обґрунтованих цін. Таке обґрунтування обов'язково повинно включати аналіз референтних цін. Центр протидії корупції

за сприяння ВБО "Всеукраїнська мережа ЛЖВ" вже почав розробляти механізм порівняння цін закупівель ліків державними установами в Україні з сусідніми країнами, а також вітчизняними громадськими організаціями. Незабаром ця онлайн платформа з референтними цінами буде презентована і доступна широкому загалу.

Що стосується міжгалузевих або національних реформ, то тут важливо внести ряд змін в тендерне законодавство, що позитивно вплине на прозорість та ефективність державних закупівель не лише ліків, а й інших продуктів та послуг.

По-перше, наразі законодавством вже передбачений механізм проведення тендеру через запит цінкових пропозицій. Проте він практично не застосовується МОЗом та іншими замовниками, а також містить ряд недосконалих положень. Даний механізм полягає в тому, що державна установа направляє не менше трьох запитів і з отриманих відповідей обирає постачальника. Враховуючи, що коло виробників кожного з зареєстрованих в Україні лікарських препаратів є досить вузьким, експерти ЦПК вважають доречним застосування в даній галузі цього інструменту. Причому він буде ефективний лише у тому разі, якщо запити направлятимуться безпосередньо вітчизняним та іноземним виробникам або міжнародним дистриб'юторським організаціям, таким як Фондація IDA, а не «фірмам-прокладкам». Окрім того, в законі наявне обмеження щодо застосування процедури запиту цінкових пропозицій на закупівлі вартістю до 200 тис.грн., яке варто усунути.

По-друге, враховуючи те, що більшість АРТ та протитуберкульозних препаратів виробляються за кордоном, з метою сприяти закупівлі безпосередньо у виробника, необхідно спростити пакет тендерної документації та створити рівні умови для участі у торгах вітчизняних та іноземних виробників. Наразі, участь іноземних

виробників ускладнена вимогою подачі тендерної документації українською мовою та легалізації усіх документів, що є досить тривалим і складним процесом. Часозатратність бюрократизованість даних процедур штовхає іноземних виробників в обійми фірм-прокладок, які спеціалізуються на підготовці і подачі тендерних документів. Саме через залучення в схему корумпованих посередників, на шляху від виробника до кінцевого споживача ціни на ліки зростають в кілька разів. Відповідно, експерти ЦПК вважають необхідним зменшити кількість та чітко регламентувати перелік документів, необхідних для участі у державних торгах, а також дозволити іноземним виробникам подавати тендерну пропозицію англійською мовою.

По-третє, уся тендерна документація, яка подається учасниками торгів, має бути публічною доступною з моменту розкриття тендерних пропозицій. Розслідування ЦПК дають підстави припускати, що документи «визначених наперед переможців» можуть коригуватися в процесі та після розкриття тендерних пропозицій – пост-фактум. Іншою проблемою, виявленою в ході перевірок АМКУ, є схожість тендерної документації «конкурентів» на торгах. В деяких випадках були виявлені однакові лінгвістичні та орфографічні помилки в документації ніби конкуруючих фірм, що може свідчити про те, що вони були підготовлені однією особою або фірмою. Наразі пакети тендерних пропозицій є закритими документами, що суттєво обмежує можливості громадського контролю за процесом проведення тендерів.

По-четверте, важливо розширити коло суб'єктів, які мають право вимагати у АМКУ проведення розслідувань за фактами антиконкурентних дій. Зокрема, додати кінцевих споживачів товарів та послуг до списку зацікавлених сторін. Більш того, контролюючі органи, зокрема, Державна інспекція по контролю за цінами, повинні бути достатньо незалежними, щоб ініціювати та проводити неупереджену перевірку цін в Реєстрі оптово-відпускних цін.

По-п'яте, варто забезпечити розширений зручний доступ до бази із закупівлями за бюджетні кошти,

яка розміщена на веб-порталі з питань державних закупівель, для пересічних користувачів веб-порталу. Наразі пошук інформації лише по одній закупівлі може забирати до кількох годин, що ускладнює процес моніторингу державних закупівель та суттєво звужує можливості громадського контролю за витратами коштів українських платників податків.

І по-шосте, варто прийняти норми, які сприятимуть відкритості інформації про закупівлі державних підприємств. Суть цих змін полягає в оприлюдненні інформації про товари та послуги (в тому числі їх вартість та виробника/проміжних постачальників), що закуповуються за кошти державних підприємств. Такі підприємства часто мають привілейовану позицію під час проведення державних закупівель через особливості їх структури управління та суміщення посад одними і тими самими людьми у суміжних установах. Тому контроль за порядком витрачання коштів дозволить уникнути левову частку зловживань такими підприємствами, як ПрАТ «Індар».

Нарешті, на міжнародному рівні необхідно ініціювати механізми встановлення фактичних власників компаній, зокрема через створення публічного реєстру бенефіціарних власників. Такий крок суттєво ускладнить штучну конкуренцію між компаніями фактично підконтрольними одній особі, а також виведення (в тому числі бюджетних) коштів через офшорки.

Ряд найвпливовіших громадських організацій, які спеціалізуються на протидії корупції і відмиванню коштів, об'єдналися з метою міжнародного адвокатування публічного розкриття бенефіціарних власників. На підтримку даної ініціативи нещодавно також виступив Прем'єр-Міністр Великобританії Девід Камерон. Таке сильне міжнародне лоббі теоретично може сприяти адвокатуванню і впровадженню публічного реєстру бенефіціарних власників і в Україні.

Інший спосіб зменшити корупцію в закупівлях ліків в Україні полягає у більш активному використанні міжнародних антикорупційних актів. Серед таких інструментів, наприклад, є «ForeignCorruptPracticesAct» (FCPA) – закон,

який забороняє компаніям, які котуються на американській фондовій біржі, давати хабарі іноземним посадовцям та політикам. Порушення даного акту передбачає значне фінансове стягнення, позбавлення волі строком до 5 років та ряд інших економічних і політичних санкцій. Український досвід показує, що великі міжнародні фармацевтичні компанії задля уникнення корупційних ризиків та ризиків порушення FCPA можуть налагоджувати партнерські відносини з локальними «дистриб'юторами». Ці локальні компанії-посередники можуть брати весь корупційний ризик спілкування з державними посадовцями та політиками на себе, домовляючись про виграш на державних торгах та розігруючи напівлегальні схеми. На нашу думку, FCPA та інші іноземні антикорупційні закони можуть бути застосовані проти такої завуальованої корупційної діяльності великих міжнародних фармацевтичних компаній.

Зрештою, важливо, щоб міжнародні неурядові організації, які фінансують проекти по боротьбі з епідеміями ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, брали активну участь у формуванні міжнародної політики та переглядали власні підходи до реалізації проектів на місцях.

Червоною ниткою через усі законодавчі зміни та ініціативи мають проходити два основні принципи: громадський контроль кожного етапу закупівель та законодавчих реформ, а також впровадження більшої відкритості інформації. Сумний досвід України показує, що навіть найпрогресивніші закони не виконують свої функції, а винахідливі чиновники та корупціонери-скоробогатки знаходять способи обійти будь-які норми за відсутності прискіпливого контролю з боку громадськості. В той же час, можливість громадського моніторингу суттєво обмежена без широкого доступу до інформації та документів.

Навіть частина цих змін на галузевому, національному та міжнародному рівнях призведе до суттєвого зменшення корупції, і, відповідно, зниження ціни на життєво важливі ліки, та дасть надію тисячам важкохворим українцям на якісне та доступне лікування. У підсумку, виконання комплексу запропонованих заходів здатне зупинити епідемії ВІЛ/СНІДу та туберкульозу в Україні.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АМКУ – Антимонопольний комітет України

АРТ – антиретровірусна терапія, що застосовується для лікування і профілактики ВІЛ/СНІДу

ВІЛ/СНІД – вірус імунодефіциту людини/Синдром набутого імунодефіциту

Держцінінспекція – Державна інспекція з контролю за цінами

ДПтС – Державна пенітенціарна служба України

«Індар» – ПрАТ “По виробництву інсулінів “Індар”

Інститут епідеміології – ДУ “Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л. В. Громашевського”

МОН – Міністерство охорони здоров'я України

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

Реєстр – Реєстр оптово-відпускних цін

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ЦПК – громадська організація “Центр протидії корупції”

1. Глобальна організація парламентарів проти корупції – (від англ. GOPAC – Global Organization of Parliamentarians Against Corruption) – це міжнародна мережа парламентарів, об'єднаних спільною метою протидії корупції та встановлення доброчесного урядування. Створена в 2002 році, GOPAC об'єднує парламентарів з понад п'ятдесяти країн світу. 22 травня 2013 року було засноване українське національне відділення

2. Згідно з даними міжнародної організації UNAIDS. Режим доступу: <http://www.unaids.org/en/dataanalysis/datatools/aidsinfo/>

3. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки». Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5451-17>. [Станом на 18.11.2013]

4. Національна оцінка ситуації з ВІЛ/СНІДу в Україні станом на початок 2013 року. Київ., 2013.

5. Аналітично-статистичний довідник «Туберкульоз в Україні» за 2012 рік. Додаток 2: Таблиці зі статистичними даними. Таблиця 59 «Контингент хворих на всі форми активного туберкульозу». Київ., 2013. Режим доступу: <http://ucdc.gov.ua/uk/statystyka/informatsijni-byuleteni/tuberkuloz>

6. Національна оцінка ситуації з ВІЛ/СНІДу в Україні станом на початок 2013 року. Київ., 2013.

7. Аналітично-статистичний довідник «Туберкульоз в Україні» за 2012 рік. Додаток 1: Аналітична частина щодо досягнення у сфері протидії туберкульозу та шляхи подолання проблемних питань в Україні, епідемічна ситуація з туберкульозу в Україні за 2011-2012 роки. Київ., 2013. Режим доступу: <http://ucdc.gov.ua/uk/statystyka/informatsijni-byuleteni/tuberkuloz>

8. Національна оцінка ситуації з ВІЛ/СНІДу в Україні станом на початок 2013 року. Київ., 2013.

9. Згідно з наказом МОЗ від 08.02.2013 № 104 визначено 6 груп підвищеного ризику щодо інфікування ВІЛ: 1) споживачі ін'єкційних наркотиків; 2) особи, які надають сексуальні послуги за винагороду; 3) чоловіки, які мають сексуальні стосунки з чоловіками; 4) статеві партнери споживачів ін'єкційних наркотиків; 5) клієнти осіб, які надають сексуальні послуги за винагороду; 6) статеві партнери чоловіків, які практикують секс з чоловіками. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0323-13>. [Станом на 18.11.2013]

10. ВІЛ-інфекція в Україні. Інформаційний бюлетень № 40. Київ., 2013.

11. Аналітично-статистичний довідник «Туберкульоз в Україні» за 2012 рік. Додаток 1: Аналітична частина щодо досягнення у сфері протидії туберкульозу та шляхи подолання проблемних питань в Україні, епідемічна ситуація з туберкульозу в Україні за 2011-2012 роки. Київ., 2013. Режим доступу: <http://ucdc.gov.ua/uk/statystyka/informatsijni-byuleteni/tuberkuloz>

12. Закон України Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5451-17>. [Станом на 18.11.2013]

13. Всесвітня організація охорони здоров'я. Туберкульоз. Інформаційний бюлетень №104. Режим доступу: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs104/en/>

14. Community consensus statement on the use of antiretroviral therapy as prevention for people living with HIV. Режим доступу: <http://www.aidsmap.com/tasp-statement>

15. Конституція України. Ст 49. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

16. Власні розрахунки. Згідно зі звітом «Національна оцінка ситуації з ВІЛ/СНІД в Україні станом на початок 2013 року» 48 430 ВІЛ-інфікованих в Україні отримували АРТ терапію. Водночас, потребували лікування 111 393 ВІЛ-інфікованих.

17. Згідно зі звітом Рахункової Палати України в 2012 році на закупівлю протитуберкульозних препаратів Міністерство охорони здоров'я та Міністерство фінансів України заклало в паспорт бюджетної програми 88,3% від потреби, обрахованої регіонами. Рахункова Палата України. Звіт про результати аудиту використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України, та гуманітарної допомоги громадських організацій на виконання заходів з профілактики та лікування захворювань на туберкульоз. Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16741950/Tuberkulez_2013.pdf

18. Там же

19. ВІЛ-інфекція в Україні. Інформаційний бюлетень № 40. Київ., 2013.

20. Положення про Міністерство охорони здоров'я (п. 9.1), затверджене указом Президента України від 13 квітня 2011 року № 467/2011. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/467/2011?nreg=467%2F2011&find=1&text=%E7%E0%EA%F3%EF&x=8&y=4>. [Станом на 18.11.2013]

21. Закон України «Про державний бюджет на 2013 рік». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>. [Станом на 18.11.2013]

22. Лист Міністерства охорони здоров'я України. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwWmRB-NlIzQUtqaDg/edit

23. Міністерство охорони здоров'я України. Відповіді на питання з реформування медичного обслуговування. Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/reform_answers.html. [Станом на 18.11.2013]

24. Листи-відповіді правоохоронних та контролюючих органів. Режим доступу: https://drive.google.com/?tab=mo&authuser=0#folders/0B75fbG3r_2TwdDdGZ2E2VFJTSkU

25. Розрахунок на основі планів закупівель державних установ та інформації щодо здійснених державних закупівель на основі веб-порталу з питань державних закупівель.

26. Закон України «Про здійснення державних закупівель». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2289-17>. [Станом на 18.11.2013]

27. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

28. Копії депутатських звернень до фармкомпаній. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwTWg-5M3owSlQ4OGc/edit

Копії депутатських звернень до інших контролюючих та правоохоронних органів. Режим доступу: <https://drive.google.com/>

[com/?tab=mo&authuser=0#folders/0B75fbG3r_2TwS0U0aENKZ-ExpZEE](http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16741950/Tuberkulez_2013.pdf)

29. Рахункова Палата України. Звіт про результати аудиту використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України, та гуманітарної допомоги громадських організацій на виконання заходів з профілактики та лікування захворювань на туберкульоз. Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16741950/Tuberkulez_2013.pdf

30. Загальнодоступна інформаційна база даних про ринок цінних паперів. Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua>. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців. Режим доступу: <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-Ye-DR.html>. Та інші.

31. Сайт «Наші Гроші». Режим доступу: <http://nashigroshi.org/>

32. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

33. Оробець, Л. МОЗ: пиляємо на здоров'я, 4.07.2013, сайт ЦПК. Режим доступу: <http://antac.org.ua/2013/03/moz-pylyaje-na-zdorovya/>

34. Там же

35. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

36. Копія депутатського звернення до АМКУ. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwQXpa0VITD-d2aDg/edit

Копія депутатського звернення до Інституту епідеміології. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwOTFwUX-dGT3cyUkk/edit

37. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

38. Там же

39. Державна фінансова інспекція здійснює контроль за використанням бюджетних коштів та ефективним проведенням процедур закупівель. Антимонопольний комітет забезпечує наявність конкурентного середовища в економіці, в тому числі у сфері державних закупівель. Міністерство економічного розвитку та торгівлі України контролює дотримання порядку проведення процедури державних закупівель. Генеральна прокуратура України уповноважена досліджувати порушення чинного законодавства на предмет наявності ознак злочину.

40. Листи-відповіді правоохоронних та контролюючих органів. Режим доступу: https://drive.google.com/?tab=mo&authuser=0#folders/0B75fbG3r_2TwdDdGZ2E2VFJTSkU

41. Додаток 1 від 07.10. 2013 звіту Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів порушень законодавства при здійсненні державних закупівель, неефективного використання державних коштів та зловживань службовим становищем з боку посадових осіб Міністерства охорони здоров'я України, інших державних підприємств, установ та організацій у сфері охорони здоров'я та фармацевтичної галузі. Режим доступу: http://www1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=48559

42. Висновок щодо переплати за препарати АРТ здійснювалися на основі порівняння з референтними цінами, зокрема цінами, за якими аналогічні препарати закуповуються українськими благодійними організаціями.

43. Калькуляція на основі інформації з веб-порталу з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

44.

45. Витяг з реєстру суб'єктів господарювання з виробництва лікарських засобів від 5.09.2012. Режим доступу: [http://www.dikl.gov.ua/sites/default/files/files/ПЕРЕЛІК%20ЛІЦЕНЗІАТІВ\(4\).pdf](http://www.dikl.gov.ua/sites/default/files/files/ПЕРЕЛІК%20ЛІЦЕНЗІАТІВ(4).pdf)

46. Калькуляція на основі інформації з веб-порталу з питань державних закупівель станом на 30.09.2013. Режим доступу: tender.me.gov.ua

47. Державний реєстр лікарських засобів України. Режим доступу: <http://www.drlz.kiev.ua/>

48. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

49. Калькуляція на основі інформації з веб-порталу з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

50. Розпорядження КМУ «Про затвердження складу Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України». Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/713-2013-%D1%80>. [Станом на 18.11.2013]

51. Аналіз та висновки щодо стану державного фінансування в галузі охорони здоров'я та ефективності використання бюджетних коштів, 4.07.2013, сайт ЦПК. Режим доступу: <http://antac.org.ua/2013/03/parlamentskyj-zvit-pro-te-yak-rozpylyaly-polovynu-hroshej-na-ohoronu-zdorovya/>

52. Наприклад, Багрій і «регіонал» отримали майже половину із чверті мільярда МОЗу, 23.05.2013, сайт Наші гроші. Режим доступу: <http://nashigroshi.org/2013/05/23/bahrij-i-rehional-otrymaly-bilshe-polovyny-iz-145-miljoniv-mozu/>

53. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Відомості з сайту державного підприємства «Інформаційно-ресурсний центр». Режим доступу: <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeDR.html>. [Станом на 18.11.2013]

54. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Відомості з сайту державного підприємства «Інформаційно-ресурсний центр». Режим доступу: <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeDR.html>. [Станом на 18.11.2013]

55. Богатирьова за 3 мільйони купила тестів вдвічі дорожче, ніж їй пропонували, але правильні (додано), 14.11.2012, сайт Наші гроші. Режим доступу: <http://nashigroshi.org/2012/11/14/bohattyrova-kupyla-tes-tiv-na-3-miljony-vdvichi-dorozhche-nizh-jij-proponuvaly/>

56. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

57. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Відомості з сайту державного підприємства «Інформаційно-ресурсний центр». Режим доступу: <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeDR.html>. [Станом на 18.11.2013]

58. Багрій вивів на тендери МОЗу нову фірму, син Богатирьової випереджає графік, 18.07.2012, Сайт Наші гроші. Режим доступу: <http://nashigroshi.org/2012/07/18/bahrij-vyviv-na-tendery-mozu-novu-firmu-syn-bohatyrovoyi-vypredzhaje-hrafik/>

59. В ожидании проверки на вшивость, 27.04.2011, сайт Наші гроші. Режим доступу: <http://nashigroshi.org/2011/04/27/v-ozhydanyy-proverky-na-vshyvost/>

60. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

61. Там же

62. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Відомості з сайту державного підприємства «Інформаційно-ресурсний центр». Режим доступу: <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeDR.html>. [Станом на 18.11.2013]

63. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

64. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua
Державний реєстр лікарських засобів України. Режим доступу: <http://www.drta.kiev.ua/>. [Станом на 18.11.2013]

65. Закон України "Про лікарські засоби" Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80> та Порядок проведення експертизи реєстраційних матеріалів на лікарські засоби, що подаються на державну реєстрацію (перереєстрацію), а також експертизи матеріалів про внесення змін до реєстраційних матеріалів протягом дії реєстраційного посвідчення. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1069-05>. [Станом на 18.11.2013]

66. Сайт ТОВ «Люм'єр Фарма», розділ «послуги». Режим доступу: <http://lumier-pharma.com/cms/manufacture/services.html>

67. ТОВ «Люм'єр Фарма», розділ «партнери». Режим доступу: <http://lumier-pharma.com/cms/partners.html>. [Станом на 18.11.2013]

68. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Відомості з сайту державного підприємства «Інформаційно-ресурсний центр». Режим доступу: <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeDR.html>. [Станом на 18.11.2013]

69. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

70. Веб-портал з питань державних закупівель. Протоколи розкриття пропозицій конкурсних торгів. Режим доступу: tender.me.gov.ua

71. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

72. На «БАДМ» та «Альба Україна» накладено стягнення на 78 тис. грн., 07.11.2011, портал Pharma.net. Режим доступу: <http://pharma.net.ua/na-badm-ta-alba-ukra-%D1%97na-nakladeno-styagnennya-na-78-tis-grn/>

73. Ф. Оришук, Кому принадлежит украинский рынок лекарств, 18.11.2009, портал delo.ua. Режим доступу: <http://delo.ua/business/komu-prinadlezhit-ukrainskij-r-134081/>

74. Загальнодержавна інформаційна база власників цінних паперів. (Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України, (SMIDA). Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/participant/22946976>. [Станом на 18.11.2013]

75. Ф. Оришук, Кому принадлежит украинский рынок лекарств, 18.11.2009, портал delo.ua. Режим доступу: <http://delo.ua/business/komu-prinadlezhit-ukrainskij-r-134081/>

76. А. Юрченко, Владимир Дудка: Осмотрительный аптекарь, 04.03.2013, сайт ДеПо.ua. Режим доступу: http://www.depo.ua/ru/vlast-deneg/2013_arhiv-nomerov-d/mart_2013vd/89-379/99709.htm

77. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Відомості з сайту державного підприємства «Інформаційно-ресурсний центр». Режим доступу: <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeDR.html>. [Станом на 18.11.2013]

78. Там же

79. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

80. Загальнодержавна інформаційна база власників цінних паперів. (Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України, (SMIDA). Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/participant/33239630>. [Станом на 18.11.2013]

81. Комерційний реєстр кантону Фрібурґ станом на 1.11.13. Інформація про компанію PALMA GROUP SA. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwNzBhADRUt-kQ0ZW8/edit.

Торговий реєстр даних і бізнес-інформації Швейцарії станом на 1.11.13.. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwY3R4ZnhV0E1lejQ/edit

82. Treaty on the Functioning of the European Union. Режим доступу: http://ec.europa.eu/competition/cartels/overview/index_en.html

83. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

84. Постанова КМУ «Про організацію виробництва вітчизняних інсулінів». Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/82-97-%D0%BF>. [Станом на 18.11.2013]

85. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

86. "Індар" почав локалізацію виробництва ліків по боротьбі зі СНІДом в Україні, 13.03.2013, портал РБК Україна. Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/news/society/-indar-nachal-lokalizatsiyu-proizvodstva-lekarstv-po-borbe-13032013134700>

87. "Індар" планирует начать выпуск лекарств для лечения СПИДа, сайт громадської організації «Фармацевтично Асоціація «ФармУкраїна». Режим доступу: <http://www.pharmukraine.org/news/Indar-planiruet-nachat-vipusk-lekarstv-dlya-lecheniya-SPiDa/>

88. ЦПК звернувся електронним листом від 25 липня 2013 до керівництва «Abbott Laboratories» в Чикаго з проханням підтвердити чи спростувати заяви виконавчого директора про проходження інспекції від американської корпорації на заводі "ІНДАР". 10 жовтня 2013 року ми отримали електронного

листа від Dirk Van Eden, старшого директора публічних відносин компанії ABBVIE, яким нас проінформували про реструктуризацію «Abbott Laboratories», однак жодної відповіді по суті нашого звернення в цьому листі не було.

89. Інформація щодо усіх зареєстрованих в Україні лікарських засобів та їх виробників обов'язково відображаються в Державному реєстрі лікарських засобів України. Інформація в Реєстрі постійно оновлюється. Станом на 30 вересня серед виробників, в тому числі виробників-пакувальників, АРТ і протитуберкульозних препаратів «Індар» був відсутній. Державний реєстр лікарських засобів України. Режим доступу: <http://www.drta.kiev.ua/>

90. Копії депутатських звернень до ПрАТ «Індар» Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2Twc1pvN-WNMQ2lUaWM/edit та https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2Twd0w4bFLa0hvNfK/edit

91. Копії відповідей на депутатські звернення ПрАТ «Індар» за підписом Л. Вишневської Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwbjhObzdkRmtlmc/edit та https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2Tws3B3NbnH53RJOEU/edit

92. Копія листа Головного управління МВС у м. Києві. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwSD-huelQtaFFmQVE/edit

93. Стаття 351 Кримінального кодексу України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page10>. [Станом на 18.11.2013]

94. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

95. Загальнодержавна інформаційна база власників цінних паперів. (Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України, (SMIDA). Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua/db/participant/21680915>. [Станом на 18.11.2013]

96. Міністерство охорони здоров'я. ДАК «Укрмедпром». Профільна структура. Інші заклади охорони здоров'я. Режим доступу: http://moz.gov.ua/ua/portal/mtbr_otherestablish. [Станом на 18.11.2013]

97. Указ Президента України «Про призначення Р. Богачева заступником Міністра охорони здоров'я України - керівником апарату». Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/178/2012>. [Станом на 18.11.2013]

98. Пункт 4.2. Розподіл обов'язків між Міністром охорони здоров'я України, першим заступником Міністра, заступником Міністра та заступником Міністра - керівником апарату. Режим доступу: http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20130128_25k.html. [Станом на 18.11.2013]

99. Міністерство охорони здоров'я. ДАК «Укрмедпром». Режим доступу: http://moz.gov.ua/ua/portal/oth_ukr.html. [Станом на 18.11.2013]

100. Хто і як заробляє на діабетиках?, 05.03.2013, сайт телеканалу ТБІ. Режим доступу: http://tvi.ua/new/2013/03/05/rozsliduvannya_tvi_yak_derzhava_zaroblyaye_na_diabetykakh

101. МОЗ провів тендер на 15 млн під завод «Індар», який вивів ці гроші через Латвію у Беліз, 6.03.2013, сайт Наші гроші.

Режим доступу: <http://nashigroshi.org/2013/03/06/moz-proviv-tender-na-15-mln-pid-zavod-indar-yakyj-vyviv-tsi-hroshi-cherez-latviyu-u-beliz/>

102. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

103. Там же

104. Хто і як заробляє на діабетиках?, 05.03.2013, сайт телеканалу ТБІ. Режим доступу: http://tvi.ua/new/2013/03/05/rozsliduvannya_tvi_yak_derzhava_zaroblyaye_na_diabetykakh

105. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

106. Кузьмін взявся за розслідування тендерів МОЗу, розіграних «Індаром» і фірмою Хейломського, 29.07.2013, сайт Наші гроші. Режим доступу: <http://nashigroshi.org/2013/07/29/kuzmin-vzyavsya-za-rozsliduvannya-tenderiv-mozu-rozihranyh-indarom-i-heylomskym/>

107. Матеріали журналістського розслідування, опублікованого на веб-сайті телеканалу ТБІ, свідчать про те, що гроші отримані на державному замовленні тест-смужок для глюкометрів були виведені в офшорну компанію. Це дає підстави припускати, що кошти, зароблені на препаратах, які не виробляються «Індаром» також можуть виводитися в офшори за подібною схемою. Хто і як заробляє на діабетиках? Режим доступу: http://tvi.ua/new/2013/03/05/rozsliduvannya_tvi_yak_derzhava_zaroblyaye_na_diabetykakh

108. Відповідно до пп. 197.1.27 п. 197.1 ст. 197 р. V Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року №2755-V. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1383578416573837>. [Станом на 18.11.2013]

109. Реєстр оптово-відпускних цін. Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_prices_drugs/

110. Наказ Міністерства охорони здоров'я України забороняє закуповувати ліки за ціною, що перевищує ціну в Реєстрі на понад 10%
Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Положення про реєстр оптово-відпускних цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення, порядок внесення до нього змін та форм заяв про декларування зміни оптово-відпускної ціни на лікарський засіб або виріб медичного призначення». Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1638-12>. [Станом на 18.11.2013]

111. Копії депутатських звернень ініційованих ЦПК з приводу завищення цін у Реєстрі. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwMnRZc042eVVCXzA/edit, https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwNVZ5M2JJV3RGWm8/edit та https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2Twb1ZrWDZwTg5uV-VU/edit

112. Постанова КМУ «Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/955-2008-%D0%BF>. [Станом на 18.11.2013]

113. Постанова КМУ «Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2009-%D0%BF>. [Станом на 18.11.2013]

114. Стаття 56 Митного кодексу України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page3?text=%E4%E5%EA%EB%E0%F0%E0%F6%B3%FF>. [Станом на 18.11.2013]

115. Додаток 1 від 07.10. 2013 звіту Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів порушень законодавства при здійсненні державних закупівель, неефективного використання державних коштів та зловживань службовим становищем з боку посадових осіб Міністерства охорони здоров'я України, інших державних підприємств, установ та організацій у сфері охорони здоров'я та фармацевтичної галузі. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=48559

116. Постанова КМУ «Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/955-2008-%D0%BF>. [Станом на 18.11.2013]

117. Підпункт 7 пункту 4. Указу Президента України «Питання реалізації державної політики з контролю за цінами» Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/2012>. [Станом на 18.11.2013]

118. Копія листа-відповіді Держцінінспекції. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwNm5nMk5NbmIO-N1U/edit

119. Копія листа-відповіді Антимонопольного комітету. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwNU5HeGttem5lTXM/edit

120. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

121. Аналітична записка про корупцію в медичних тендерах для профільної ТСК, 22.08.2013, сайт ЦПК. Режим доступу: <http://antac.org.ua/2013/06/analychna-zapyska-po-koruptsiji-v-medychnyh-tenderah-dlya-profilnoji-tsk/>

122. Копія депутатського звернення до ДПТс. Режим доступу: https://docs.google.com/file/d/0B75fbG3r_2TwUFFmMVfITUVX-Nzg/edit

123. Веб-портал з питань державних закупівель. Режим доступу: tender.me.gov.ua

124. Веб-портал з питань державних закупівель. Протокол тендерних торгів. Режим доступу: tender.me.gov.ua

125. Державний реєстр лікарських засобів України. Режим доступу: <http://www.drlz.kiev.ua/>

126. Фондація IDA є провідним світовим неприбутковим постачальником якісних життєво важливих ліків і медичних засобів країнам з низьким та середнім рівнем доходів. Фонд ставить за мету зробити охорону здоров'я доступною для тих, хто найбільше потребує ліків і медичних препаратів. Режим доступу: <http://www.idafoundation.org/about-us.html>

127. Закон України «Про здійснення державних закупівель». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2289-17>. [Станом на 18.11.2013]

128. Державний реєстр лікарських засобів України. Режим доступу: <http://www.drlz.kiev.ua>. [Станом на 18.11.2013]

129. Документація конкурсних торгів М03. Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1e8S16xeYj_oAas22Lyz-7vdBdX-DQgpickYLUv-uM9A/edit

130. Додаток 1 від 07.10. 2013 звіту Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів порушень законодавства при здійсненні державних закупівель, неефективного використання державних коштів та зловживань службовим становищем з боку посадових осіб Міністерства охорони здоров'я України, інших державних підприємств, установ та організацій у сфері охорони здоров'я та фармацевтичної галузі. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=48559

131. Досвід участі експертів ЦПК у процедурі розкриття тендерних пропозицій показав, що в багатьох випадках конверти з пропозиціями переможців знаходяться вкінці реєстру, подекуди члени тендерного комітету роблять відмітки невідомого характеру на документах тендерних пропозицій учасників, отримують телефонні дзвінки або повідомлення перед оголошенням цінових пропозицій. Все це дає підстави припускати, що члени тендерного комітету можуть здійснювати ці маніпуляції на користь потенційних переможців.

132. Звіт Антимонопольного комітету України за 2012 рік. Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=95114&schema=main>

133. Аргументи проти відкриття тендерних пропозицій учасників включають наявність комерційних таємниць, наприклад, про розрахункові рахунки, обслуговуючі банки тощо. Експерти ЦПК наполягають на тому, що в такому разі засекречувати потрібно інформацію, що містить комерційну таємницю, а не сам документ, як це, наприклад, регулюється Законом України «Про доступ до публічної інформації».

134. Наприклад, проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення ефективності державної антикорупційної політики), що передбачає внесення змін до Закону України про здійснення державних закупівель. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення ефективності державної антикорупційної політики). Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48907. [Станом на 18.11.2013]

135. Financial Transparency Coalition. Режим доступу: <http://www.financialtransparency.org/>

135. Financial Transparency Coalition. Beneficial ownership. Режим доступу: <http://www.financialtransparency.org/issues/beneficial-ownership/>

136. David Cameron announced plans to create a publicly accessible central registry of information on beneficial ownership; Режим доступу: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-at-open-government-partnership-2013>

137. Foreign Corrupt Practices Act: An Overview. Режим доступу: <http://www.justice.gov/criminal/fraud/fcpa/>

138. A Resource Guide to the FCPA U.S. Foreign Corrupt Practices Act. Режим доступу: <http://www.justice.gov/criminal/fraud/fcpa/guide.pdf>

Центр Протидії Корупції – громадська організація, яка об'єднує експертів з юридичного, медійного та громадсько-політичного секторів, які коренем ключових проблем розвитку України вважають корупцію.

Чому ми фокусуємося на корупціонерах при владі?

У фокусі нашої діяльності є політична корупція, яка виникає на етапі прийняття нормотворчих рішень посадовцями, котрі мають владу. На нашу думку, саме політична корупція в умовах захоплення держави вузьким кланом взаємопов'язаних осіб, є коренем проблеми державності в Україні. Політична корупція значно збільшує рівень адміністративної корупції та перетворює дрібну побутову корупцію на норму життя в суспільстві. Політична корупція вимиває мільярди гривень з державного бюджету та виснажує ресурси держави, порушуючи фундаментальні права громадян та прирікаючи населення на бідність.